

«Милovidність — оманлива,
краса — швидкоплинна,
але жінка, яка воїться Господа,
гідна хвали».

Приповісті Соломона 31:30

Якби п'ять років тому ви мені сказали, що колись я напишу книжку для християн, яка буде починатися цитатою із 31 розділу Книги Приповістей Соломона, я би нізащо вам не повірила. Здається, жоден інший уривок із Писання не цитують так часто, коли йдеться про жінок, але заждіть, не тікайте, давайте трохи побалансуємо на межі цієї нудної банальності. У питанні, яке я хочу розкрити, вірш із Приповістей Соломона 31:30, як на мене, заслуговує детальнішого розгляду, оскільки в ньому говориться про жінок і, що ще важливіше, — про Бога.

У домі моєї матері висять два невеликі овальні портрети чоловіка і жінки приблизно кінця 1700-х років. Це Девід і Ненсі Кой із містечка Гомер, штат Нью-Йорк — прадідусь і прабабуся моєї прабабці по материній лінії. Ми ніжно називаємо їх «предками», адже вони були добропорядними громадянами-конгрегаціоналістами і пресвітеріанами, а їхні насуплені брови на портреті явно свідчать про прагнення уберегти цивілізацію від помилок. Із їхніх заціпенілих облич я зчитую, що життя у них було нелегке. Ненсі взагалі схожа на жінку без почуття гумору. Припускаю, що якби художник трохи розширив портрет, щоби зобразити і її тіло, то в руках моєї пра-пра ми би побачили намертво затиснутий примірник Біблії короля Якова*. Вона, як й інші жінки на портретах того

* Біблія короля Якова — англійський переклад Біблії, здійснений у 17-му столітті під егідою короля Якова I. Одна з найпоширеніших англійських версій Біблії. (Тут і надалі примітки перекладача.)

часу, є справжнім утіленням образу, що виринає в уяві при фразі «жінка, яка боїться Господа». Сьогодні така характеристика прозвучала би несучасно і, можливо, навіть нещиро, та за часів Ненсі ця пряма цитата з Приповістей Соломона 31:30 вважалася високою похвалою.

Зараз, коли хочемо похвалити жінку за побожність, то кажемо щось на зразок «вона сильно любить Ісуса» чи «вона має дуже глибокі стосунки з Богом». Стереотипний портрет такої жінки — це красиве фото, де вона зображена на просторах поля, у світлі сонячних променів, із простягнутими до небес руками та блаженною усмішкою. Щось на зразок кадру з Джулі Ендрюс в одній із перших сцен «Звуків музики». Це не є погане зображення побожності, та воно геть проти-лежне від того, якою була Ненсі. На знак пошани до своєї прапрабабці та її сприйняття праведності мені хочеться поцікавитися: як змінилося сучасне уявлення про «жінку, яка боїться Господа»? Я не кажу, що Ненсі мала краще сприйняття побожності. Мені лише цікаво, чи між урочистою насупленістю на старовинному портреті та сучасним життєрадісним образом не віднайдеться дещо точніша та глибша концепція жінки, яка боїться Бога.

А ось вам іще одне шокуюче зізнання: якби мені довелося вибирати вірш із Біблії, що особливо вплинув на усвідомлення важливості страху Божого, то це був би не 31 розділ із Приповістей Соломона, а Псалом 111:10. Я натрапила на нього, коли мені було трохи за двадцять і я мала відчайдушну потребу зростати в Божій мудрості, та не знала, з чого починати. Самостійно вивчати теологію? Чи знайти наставника? Або, можливо, просто вивчити Писання напам'ять? Тоді мою віру визначали переважно емоції: почуття глибокої любові до Бога. Але я знала, що потребую також мудрості про те, як іти за Богом, котрого люблю. І якогось дня, читаючи Біблію,

я натрапила на вірш Псалма 111:10, котрий дав доволі несподівану відповідь на моє запитання:

«Початком мудрості є страх Господній».

Я перечитала цей рядок кілька разів, щоби краще його усвідомити. І щоразу він чітко вказував, *де саме* починається та мудрість, якої я прагну. З усіх можливих відправних точок мудрості *страх* перед Господом був відповіддю, до якої я би сама не додумалася. Цей вірш ніяк не викликав бажання увімкнути улюблену християнську пісню, піднести догори руки й крутитися по своїй кімнаті. Бог із мого церковного виховання був радісним і турботливим Татусем, якого я уявляла дуже схожим на свого ніжного та люблячого земного батька. Тому концепція страху Божого була для мене чужою. Як може шлях до мудрості починатися зі страху перед Богом? Я знову й знову перечитувала той рядок, а мої очі намагалися замінити слово «страх» на «любов». Хіба не *любов* до Господа є початком премудрості? Як Біблія може на вдиху заявляти, що «досконала любов Бога проганяє страх» (1 Івана 4:18 ПСМ), а на видиху — що страх є першим кроком до мудрості?

Я уявляла Бога як того, до кого можна приступити й достукатися. Як Бога, якого в молитві «Отче наш» ми ніжно називаємо Отцем. І Він ним є. Він і є нашим милосердним та славетним Отцем. Але страх перед Господом вимагає визнати, що Він *не лише* такий. Він є також «на небесах», а ім'я Його святиться понад усі інші імена. Він — Бог, який поруч, і водночас Бог, який всюдиприсутній. Страх перед Господом — це глибоке розуміння того факту, що Отець, якого ми чуттєво називаємо «нашим», є також Господом Усесвіту, що сидить на троні між херувимами й чинить із народами за Своєю волею.

Не кожен мав у житті доброго земного батька, але ще менше людей знайомі з Татом-Богом, до якого можна прийти і пригорнутися. І хоча ми чули про благодать спасіння, та багато з нас досі підозрюють, що Бог (немов Ненсі) постійно невдоволено супить у наш бік. Утім, Біблія описує Бога таким, що ані супить, ані няньчиться, Господом, який є і близьким «Отцем нашим», і святим «на небесах» — у досконалій рівновазі. І щоби віднайти ту рівновагу, потрібно знайти правильне робоче визначення слова «страх», використаного у Псалмі 111:10. Для цього переглянемо Послання до Євреїв.

Автор Послання прискіпливо розділяє страх перед всепоглинаючим Божим гнівом і страх перед Його святістю. І один, і другий страх змушують нас тремтіти, але другий мотивує також прославляти Бога і щиросердно каятися перед Ним. Завдяки Христу ми з вами не йдемо зіщулившись до грізної гори Сінай, де вирує буря, а прямуємо, сповнені очікування, до славетної гори Сіон (Євр. 12:18–24). Писання закликає нас бути вдячними за це Богу та служити Йому «з побожністю і страхом. Адже наш Бог — це нищівний вогонь» (Євр. 12:28–29). Правильний страх перед Господом — це благоговійна шана і поклоніння, а не зіщулення від жаху.

«Мудрість бере свій початок зі страху Господнього, пізнання святості — це розум».

Приповісті Соломона 9:10 (ПСМ)

Коли ми правильно боїмося Господа — то не робимо це як ті, хто сповнені страху перед Ним. Ісус Христос — наш Посередник — запевняє, що ми можемо впевнено приходити до Божого престолу. Тому ми тремтимо не так, як демони, бо вони виправдано бояться гніву Божого. Натомість ми тремтимо в благоговінні, бо розуміємо, що Божий гнів проти нас

було відкуплено на хресті. Коли ми правильно боїмося Бога, то визнаємо Його тим, ким Він істинно є: Богом, який не має жодних обмежень, а відтак не схожий ні на кого і ні на що із нам знайомого. Це і є початок мудрості в нашому житті.

Але подумаймо про обернену думку Псалма 111:10. Не лише страх перед Господом є початком премудрості, а й *страх перед людиною є початком нерозумності*. Саме це подвійне послання із Приповістей 31:30 нам обов'язково потрібно усвідомити:

«Милovidність — оманлива, краса — швидкоплинна
[страх перед людиною є початком нерозумності],

але жінка, яка боїться Господа, гідна хвали
[початком мудрості є страх Господній]».

Коли ми втрачаємо зі свого поля зору Божу велич, то звільнене місце обов'язково займе байка про велич когось іншого. Ми віддаємо шану чоловікові/дружині чи певному лідеру. Боготворимо своїх дітей чи друзів. Ми навіть поклоняємося й захоплюємося собою. І це — повне безглуздя. Віддавати хвалу комусь, окрім Бога, не лише не мудро — це нераціонально. А ще виснажливо.

Цією книжкою я сподіваюся відновити уявлення про людину, «яка боїться Господа», з пожовклих портретів у старовинних овальних рамах, а також із дописів *Instagram*, прикрашених фото із м'яким фільтром. Я хочу, щоб, читаючи ці сторінки, ми задумалися над величчю безмежного Бога. Пороздумували над досконалістю Його рис характеру, які стануть найбільшим об'єктом нашого захоплення та страху. А також хочу, щоби ви, читаючи цю книгу, подолали свою схильність вимагати від інших — і навіть від себе — бути таким, яким може бути лише Бог.

Життя надто коротке і надто цінне, щоби змарнувати його на невиправданий страх перед тим, чого боятися не варто. Я пропоную переосмислити і сповнитися святим страхом перед Богом, якому немає подібних. Лише тоді наш страх перед людьми зникне, захоплення собою відійде на задній план, а серця нестримно зазвучать у прославленні Бога. Я хочу, щоб ми стали *богобоязливими* людьми у найглибшому розумінні цього слова, щоби, приходячи в благодаті до підніжжя гори Сіон, ми щиро прославляли нашого небесного Отця. Так ми почнемо свій шлях до мудрості.

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

БЕЗМЕЖНИЙ

Бог, що не має меж